МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ І ЗДОРОВ'Я

ЧАСТИНА 2

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

2025 р.

УДК 37+613]-053.2/.6:005.745
0-72

Матеріали VII Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: Зб. наук. Праць, Ч.2 / За ред. Білик В.Г. Вип. 7. К.: Алатон, 2025. 163 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Білик Валентина Григорівна – завідувачка кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова доктор педагогічних наук, професор.

Омельчук Олена Володимирівна – заступник декана з наукової роботи та міжнародних відносин, факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент.

Тимошенко Олексій Валерійович – декан факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор.

ISBN 978-617-7834-43-3

© Редакційна колегія, 2025
© Автори статей, 2025
© Видавництво «Алатон», 2025

3. Табачний О. М., Шеремет І. В., Челнокова М. С. Формування уявлень про здоровий спосіб життя учнів початкової школи на уроках "Основ здоров'я". *Освіта і здоров'я підростаючого покоління*: матеріали VI Міжнародного симпозіуму: збірник наукових праць / ред. кол.: В. П. Андрущенко, О. В. Тимошенко, В. Г. Білик; УДУ імені Михайла Драгоманова, Факультет фізичного виховання, спорту і здоров'я. К.: Алатон, 2024. С. 184-186.

4. Шеремет І. В., Василенко К. С. Розвиток мотиваційної спрямованості до здорового способу життя як складова адаптивного навчання студентів педагогічних спеціальностей. *Освітньо-науковий простір*: науковий журнал / Міністерство освіти і науки України, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; гол. ред. Матвієнко О. В. К.: Видавництво Ліра-К, 2024. Вип. 7 (2-2024). Том 2. С.126-136.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ: АДАПТИВНІ МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ

Литвинський Павло Петрович
студент 2 курсу магістратури спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Василенко Катерина Сергіївна
доктор філософії Phd, старший викладач кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Челнокова Марія Сергіївна
старший викладач кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Проблема аутизму протягом багатьох століть була предметом наукових, медичних, психологічних і педагогічних досліджень. Переважна частина досліджень належить зарубіжним ученим (H. Asperger, L. Bender, M. Bristol, S. Harris, E. Блейлер). Останнє десятиріччя характеризується зростанням інтересу до цієї проблематики в Україні як з боку науковців, так і практиків (Л. Дробот, А. Душка, Т. Ілляшенко, А. Кукуруза, С. Конопляста, К. Островська, М. Рождественська, Х. Сайко, Г. Супрун, М. Химко, Д. Шульженко). Дослідники погоджуються з тим, що корекційна робота з дітьми, які мають розлади аутистичного спектра, потребує від фахівців, батьків і родичів упровадження новітніх прогресивних підходів, спрямованих на комплексне подолання труднощів, пов'язаних з аутизмом.

Фізична реабілітація дітей з аутизмом є важливим напрямом корекційної роботи, що сприяє покращенню їхньої моторики, координації, соціальної адаптації та емоційного стану. Ефективність реабілітаційних програм залежить від індивідуального підходу, врахування особливостей сенсорного сприйняття та рівня розвитку дитини.

Одним із ключових аспектів є використання адаптивних методів, спрямованих на стимуляцію рухової активності через ігрові, сенсорні та інтеграційні техніки. До таких методів належать вправи на рівновагу, координацію, розвиток м'язової сили, а також заняття в природному середовищі, що сприяють зниженню рівня стресу. Водна терапія, кінезіотерапія, методи сенсорної інтеграції та використання технологій біологічного зворотного зв'язку довели свою ефективність у покращенні рухових функцій та психоемоційного стану дітей з аутизмом.

Іпотерапія є одним із ефективних методів фізичної реабілітації дітей з аутизмом, оскільки «забезпечує комплексний вплив на їхній фізичний та психоемоційний розвиток. Їзда на коні сприяє розвитку рівноваги, координації, м'язової сили, а також покращує реакції, пов'язані з положенням тіла» [2, с. 126]. Завдяки ритмічним рухам коня відбувається стимуляція сенсорних систем, що допомагає дітям краще орієнтуватися у просторі, розвивати зорово-моторну координацію та білатеральну інтеграцію.

Окрім фізичних переваг, іпотерапія має значний вплив на соціалізацію, формування самооцінки та впевненості в собі. Взаємодія з твариною розвиває емоційний інтелект,

стимулює комунікативні навички та сприяє зниженню рівня тривожності. Також поліпшується моторне планування та усвідомлення схеми власного тіла, що є важливими аспектами для дітей з розладами аутистичного спектра. Завдяки поєднанню фізичної активності та емоційного контакту з конем іпотерапія виступає ефективним засобом адаптації та реабілітації дітей з аутизмом, сприяючи покращенню їхньої якості життя та інтеграції у соціальне середовище.

Беручи до уваги характерну для розладів аутистичного спектра (РАС) особливість, як «труднощі адаптації до нових умов, необхідно з ранніх етапів психомоторного розвитку поступово готувати дитину до неминучої змінюваності навколишнього середовища. Помилковою є стратегія, що передбачає повну ізоляцію дитини з аутизмом від чинників, які викликають у неї дискомфорт (наприклад, яскравого світла або контакту з водним середовищем). Водночас надмірне й безкомпромісне занурення в незнайомі подразники може спричинити посилення захисних реакцій, зокрема розвиток аутостимуляцій і соціального відчуження, що уповільнює її розвиток. Отже, дорослий має знайти баланс між цими двома крайнощами, забезпечуючи адаптацію дитини в оптимальних умовах» [4, с. 50].

Корекційні програми, розроблені для надання підтримки дітям із розладами аутистичного спектра (РАС), «повинні враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, а також специфіку наявних порушень» [3, с. 124]. Важливим є впровадження індивідуальних та групових занять, що забезпечують формування комунікативних навичок та підвищення рівня соціальної взаємодії. Успішність реабілітації значною мірою залежить від співпраці з батьками та мультидисциплінарного підходу, що включає участь лікарів, реабілітологів, психологів та педагогів [1; 5].

Перспективним напрямом є дослідження впливу фізичної активності на нейропластичність мозку дітей з аутизмом, що відкриває нові можливості для розробки інноваційних методів реабілітації. Подальші наукові дослідження у цій сфері сприятимуть вдосконаленню програм адаптивної фізичної реабілітації та підвищенню якості життя дітей з розладами аутистичного спектра.

Список використаних джерел:

1. Білик В. Г., Шеремет І. В., Василенко К. С. Особливості формування змісту дисципліни "Сучасні валеологічні технології" як обов'язкового освітнього компонента у професійній підготовці студентів ОПП "Здоров'я людини та фізична рекреація. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. Вип. 3К (176). – С. 87-91.

2. Дубчак О., Кириллова М. Застосування іпотерапії при роботі з дітьми-аутистами. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. К.: НАУ, 2018. Вип. 13(1) С. 125-129.

3. Рилушко І. Ігрові методики корекції поведінкових порушень у дітей з аутизмом в умовах воєнного стану. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (21 листопада 2024 року, м. Суми). Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024. С. 122-126.

4. Сухіна І., Риндер І., Скрипник Т. Психологічна модель раннього втручання для дітей з аутизмом: посібник. Київ-Чернівці: «Букрек», 2017. 192 с.

5. Формування мотивації молодших школярів до занять адаптивною фізичною культурою / С. В.Страшко, М. С. Челнокова, Д. П. Глиняний, І. А. Матвієнко. *Освіта і здоров'я підростаючого покоління*: збірник матеріалів третього міжнародного симпозіуму. В 2-х частинах. К.: Алатон, 2021. Вип. 3, ч. 1. С. 129-131.